

תפארת הבחורים בגלילות הקרעסין צריכה להיות בלתי מפלגתית, וכפי ידיעותי אי אפשר להתחיל אצלנו עבודה זו על יסוד מפלגתי כי לא יהיה ביכולת בשום אופן ליסד חב' תפארת בחורים"462...

תורה בטהרה

ביום ז' בניסן תרפ"ה נפל דבר בישראל, בעיה"ק ירושלים התקיים טקס פתיחת האוניברסיטה העברית, יום זה סימל תקופת שיא של התנועות שלחמו לפרוץ פרצות בכרם ישראל ולשנות את צורתו של העם היהודי, תנועות אשר גרמו להרס וחורבן בקהילות ישראל בכל קצוות תבל בהחדירם את דרכם לניתוק עם ישראל מהתורה והמצוות.

החורבן שהמיטו אותן תנועות הרסניות היווה שואה רוחנית ליהדות אירופה, הם הצליחו לסחוף אחריהם ציבור גדול ובעיקר בקרב בני הנוער אשר נהו אחר הדרכים החדשות, העולם החדש שביקשו לפתוח בפני כלל ישראל, גדולי ישראל לחמו במסירות נפש בנסיונות נואשים להציל את שארית הפליטה, המאבק היה קשה מנשוא.

462 אגרות רבי חיים עוזר איגרת תרלב' עמ' קסב'. התנגדותו הנחרצת של רבי ירוחם ל"מפלגה" נראית לכאורה כחולקת על דעתו של הח"ח אשר עמל ופעל עם שאר גדולי ישראל להקמתה וביסוסה של "אגודת ישראל", אכן נראה שאין הדברים כן, בשורש הדברים השקפתו של רבי ירוחם תאמה להשקפתם של שאר גדולי ישראל ויבוארו הדברים: ר"ד פרנקל שמע מהחזו"א כי כידוע רבי חיים סאלוויצ'יק בתחילה השתתף בכנסי היסוד של אגו"י אך לבסוף משך את ידו מאגו"י החזו"א הסביר את סיבת פרישתו של רבי חיים מאגו"י בכך שברגע שהיא הופכת מתנועה רעיונית לתנועה פוליטית אז הפוליטיקה משתלטת על הכל, באשר בנוהג בעולם שאם אחד נכשל מעוררים את תשומת לבו והוא מתקן את שנכשל בו, אך כשזה נהפך למפלגה חוששים לומר ביקורת כי הדבר עלול להזיק למפלגה ואז מתחילים להעלים את הדרוש תיקון, דהיינו כשזה נהפך לגוף פוליטי יש לו את הצרכים שלו ואת החשבונות שמא גילוי הפגמים יזיק למפלגה ולכן מעלימים ומתעלמים מהדברים הדורשים תיקון, [א"ה: הדברים תואמים לדבריו של רבי ירוחם שכשזה הופך ליישות בפנ"ע אין זה כלי לחיזוק התורה בלבד כמטרתו אלא ארגון שחבריו חשים קשר אישי אליו, וכמו בביקורת על האדם שמתקשה לקבלה כן ביקורת על גוף זה לא מתקבלת] עוד סיפר ר"ד פרנקל כי פעם ישבו אצל החזו"א ודיברו אודות הח"ח ושייכותו לאגו"י אחד הנוכחים אמר שהח"ח היה שייך לאגו"י הגיב ע"ז החזו"א ואמר "הח"ח לא היה שייך לאגודה"... כששאלו ר"ד פרנקל הלא הח"ח פעל רבות למען אגו"י ואף נטל חלק ב"כנסיה הגדולה" אם כן איך אפשר לומר שלא היה שייך לאגו"י חזר החזו"א על דבריו ואמר "הח"ח לא היה שייך לאגודה"... ר"ד פרנקל הסביר שיתכן וכוונת החזו"א היא שאמנם הח"ח פעל למען חיזוק התורה והדת ופעל למען כל דבר שבקדושה כך פעל בכל דרך שראה שתוכל להועיל אבל אין זה אומר שהוא עדיין שייך אל הדבר שעשה, לכן הח"ח סבר שאגו"י יכולה להועיל לחיזוק התורה והיהדות אבל אין זה אומר שהיה שייך אליהם. [זכור לדוד עמ' רעו'].

החורבן שהמיטו על קהילות ישראל היה חסר תקדים, מעולם לא היה מצב בו תנועה כל שהיא הצליחה לסחוף אחריה את רוב מנין ובנין של כלל ישראל, היה זה מאבק על המשך קיומה של התורה, על המשך קיומם של הישיבות, וגדולי ישראל מסרו נפשם במלחמה נואשת והנראית כמעט חסרת סיכוי מול כוחות חזקים, המשופעים בכסף רב ובמוטיבציה רבה למשוך אחריהם את כלל ישראל להיותו עם ככל העמים.

פתיחתה של האוניברסיטה בירושלים היה לדידם יום חג, יום של נצחון אשר הם מצליחים לתקוע יתד להקים מרכז ”השכלה” בתוככי עיר הקודש והמקדש, לכן יום זה היה לדידם יום חג, יום של ניצחון רח”ל, יום בו הם רואים כיצד ”חזונם” הולך ומתגשם, תוכנית ההרס והחורבן קורמת עור וגידים.

רבי יוסף חיים זוננפלד מרא דארעא דישראל

אם למשנאי ה' היה זה יום חג, יום של נצחון כביכול, הרי שליראי ה' לגדולי התורה החרדים על המשך קיומו של עם ישראל היה יום זה יום של אבל, יום של צער עמוק על השואה הרוחנית, על משנאי ה' שהרימו ראש, והיו למנהיגים מובילי דרך, ”על הר ציון ששם שועלים הילכו בו”...

בצער והכאב הנורא התעצם ביתר שאת משנודע כי באותו טקס השתתף ונשא דברים ”הרב הראשי”⁴⁶³ הראי”ה קוק, מתחילה הכל סברו כי השתתפותו איננה אלא בגדר מס שפתיים אשר הוא מחויב לשלמו להם באשר אותם חוגים הם

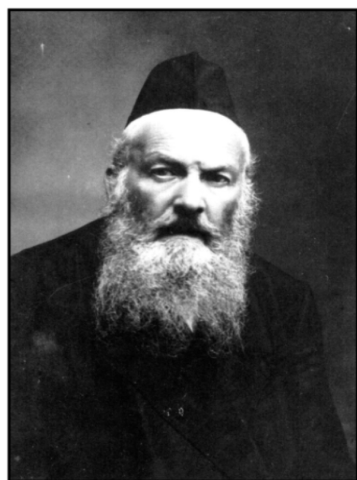
463 רבי שלמה וולבה כתב באחת מאיגרותיו: ”סיפר לי ראש ישיבה שנסע לוויילנא ונכנס אל רבי חיים עוזר ומצא אותו יושב ובוכה, לשאלתו מה קרה ענה רבי חיים עוזר: ”נודע לי זה עתה שבארץ ישראל נוסדה הרבנות הראשית... מי יודע איזה חורבנות זה יביא לכלל ישראל”... [אגרות וכתבים ח”א עמ’ קפה].

שמינוהו לתפקידו כ"רב ראשי", אכן משהתברר מה דיבר הרב קוק באותו טקס הביא הדבר להלם ותדהמה בקרב יראי ה'.

הרב קוק בנאומו בטקס דיבר דברים נלהבים בשבח לימודי "ההשכלה", בנאומו אמר כי חוכמות העולם וחכמת התורה אמורים להתחבר ו"להפרות" זו את זו, משאו כלל דברים חמורים ביותר הנוגדים את עיקרי היהדות והשקפת התורה, בדבריו אמר שבפתיחתה יש בזה "קיום חזון הנביאים"... ועוד דברים שאינם נתפסים לאוזני כל מי שחרד וירא לדבר ה', את משאו הנלהב בשבח פתיחת האוניברסיטה סיים במילים "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"...

אם הנאום עצמו היה חמור וחסר תקדים בשבח "ההשכלה" וההתייחסות אליה כמשלימה את התורה רח"ל, הרי שבכך לא היה די... בסיום נאומו הנלהב נשא הרב קוק "תיפלה" מיוחדת שחיבר לכבוד הארוע הגדול... בין השורות של ה"תיפלה" המיוחדת ישנם מילים אלו... "ואהבת הדעת אשר מאז היא מקננת בעם זו קניית, היא סמכתם היום לבנות היכל לחכמה ותושיה, והיום הזה אלפים ורבבות נאספו יחד לפתוח בחדוות לב לרווחה

שערי הדעת... כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"⁴⁶⁴...

רבי אלחנן ווסרמן

הדברים שנשא הרב קוק בטקס עוררו סערה בכל רחבי העולם היהודי, היה זה דבר חסר תקדים בו רב בישראל יבוא לטקס מעין זה ויהלל וישבח מוסד מעין זה שכל מהותו עקירת התורה ואשר מטרת מיסדיו להביא את כלל ישראל לרעות בשדות זרים, היה בכך תקיעת סכין בלב עולם התורה, מצד מי שנחשב עד אז כשייך לציבור יראי ה'⁴⁶⁵, דבריו היו כנתינת שמן

⁴⁶⁴ ה"תיפלה" היתה בת 54 שורות שנכתבו במיוחד לכבוד ה"מאורע הגדול" של פתיחת האוניברסיטה, ממשיכי דרכו ניסו להעלים את דבר קיומה של אותה "תיפלה", כמו גם לומר שדבריו "סולפו" אך בדיקת הדברים ממקור ראשון מוכיחה כי אכן כל הדברים החמורים חסרי התקדים נאמרו על ידו, ולכן יצאו כנגדו בחריפות רבה גדולי ישראל מכל חוגי היהדות הנאמנה.

⁴⁶⁵ ראוי לציין כי בתחילה אכן היה יחס של כבוד מצד רבים מגדולי ישראל לרב קוק, רוב ההתייחסויות והמכתבים בהם גדולי ישראל כותבים אליו בתארים נכבדים היו קודם אותן התבטאויות חמורות שנחשבו כסטיה מהדרך המסורה, [אחרי פטירתו תלמידיו עמלו לצנזר רבים מכתביו בהם דברים חמורים ותמוהים ביותר, בשנים האחרונות יוצאים "לאור" עוד כתבים

למדורה המבקשת להבעיר את כלל ישראל⁴⁶⁶.

כרוז המחאה של הח"ח

בעקבות דבריו החמורים והנוראים יצא הח"ח מגדרו ופרסם מכתב גלוי וחרף ביותר כמחאה על הדברים, הח"ח כתב בכרוז שפרסם:

..”וכהיום נמצאים אנשים אשר מבלי דעת ותבונה מכנים ומדמים את האוניברסיטה אשר בנו בעיה”ק בשם ”בית המקדש השלישי” ואכסניה של תורה, והרעיון הזה מפרסמים ומפיצים אותו בקרב בית ישראל, וזה חילול בית מקדשנו ותורתנו הק' אשר לא נשמע מעולם כמותו, אוי לאזנים שכך שומעות! מחויב אני להגיד לכלל כלל ישראל כי האומרים את זה והמסכימים לזה הם רוצים לעקור את כל התורה כולה ומצותיה ואסור לילך בשיטותיהם, וכל המאמינים ומחזיקים בתורת ה' ית' מחויבין למחות נגד בזיון קודש זה”⁴⁶⁷...

המוכיחים כי היתה זו שיטה שלמה ומשנה סדורה שאיננה בדרך המקובלת מדורי דורות) ואף יותר מכך, גם מכתבים שנכתבו אליו בתקופה מאוחרת יותר בהם נכתבו תארים נשגבים עליו היו מחמת היותו ”רב ראשי” והיה לו שליטה על אישורי הכניסה לא”י, ואכן חלקם הגדול של המכתבים הינם בצירוף בקשות לסיועו בהשגת אישורי הכניסה לא”י... מעניין הדבר כי חוגים הנחשבים ”ממשיכי דרכו” מביאים מכתב של רבי ירוחם בו כותב עליו תארים מופלגים ”המנורה הטהורה רשכבה”ג” וכו' גם מכתב זה היה בפניה אליו בבקשה להשגת אישור כניסה לבנו של רבי ירוחם... יש לציין כי מבדיקה והשוואת המכתב עם מכתבים אחרים של רבי ירוחם ניכר לעין כל כי אין זה כתב ידו של רבי ירוחם... אפילו שהדבר נגע לבקשת כניסה לא”י עבור בנו, רבי ירוחם בטהרתו לא הסכים לכתוב מכתב מעין זה, כך שכל התארים המופקעים והמופרזים לא יצאו מקולמוסו הטהור של רבי ירוחם.

466 רבי יצחק הוטנר למד באותן הימים בא”י, מכיוון שהיתה לו קירבת משפחה עם הרב קוק היה מגיע לביתו, הוא סיפר כי הרב קוק היתנה כי יגיע לכנס ויתמוך בפתיחת האוניברסיטה רק אם לא יפתח במקום מגמה ל”ביקורת המקרא” ואכן הם התחייבו לו שכך יהיה [א”ה:יש לציין שבכתביו של הרב קוק הוא כותב כי אין לו כלל התנגדות ל”ביקורת המקרא” רק התנגדותו היתה ל”ביקורת המקרא” בסגנון שלמדו בכל העולם, ואדרבא רואים בכתביו תמיכה ועידוד למגמה אסורה זו, לא היתה לו התנגדות לעצם לימוד התנ”ך באוניברסיטה אף שבדרך שהוא נלמד שם הוא לא פחות גרוע מהבעיה של ”ביקורת המקרא”]. אכן כעבור זמן קצר אפילו התחייבות זו לרב קוק לא עמדו בה ומגמת לימוד זו נפתחה באוניברסיטה הרב קוק זעם על כך עד מאד, רבי יצחק הוטנר מספר כי אמר לרב קוק: ...”אל יחרה באפך על הדברים שאומר... אך בטוחני כי את רבי יוסף חיים זוננפלד לא היו מצליחים הם לרמות כך”... אמר לו הרב קוק בעצב ”אולי אתה צודק”... [האיש על החומה ח”ג עמ' 412]. במספר הזדמנויות אמר רבי יצחק הוטנר: ...”הרב קוק ידע את שורש הנשמה בשמים של פלוני... הבעיה היתה שלא ידע היכן גופו עומד”...

467 חנוכת האוניברסיטה בירושלים היתה חלק מתוכנית של התנועה שחרטה על דיגלה את היות עם ישראל ככל העמים, ואשר פעלה ללא לאות להרחקת כלל ישראל מדרך התורה והמסורה, ראו

גם לרבי ירוחם הגיעה השמועה הנוראה על אשר נעשה בעיה"ק ירושלים, רבי ירוחם חש צורך להקדיש את שיחתו בליל ש"ק פרשת צו ללמד את תלמידיו כיצד עליהם להתייחס למעשה שנעשה ע"י הרב קוק⁴⁶⁸.

רבי ירוחם פתח את שיחתו באומרו כי יש כאלו הסבורים שאין להתייחס לדברי אנשי השוק, הם סבורים כי דבריהם בטלים ומבוטלים ואין לשים לב עליהם, אך חכמינו לימדונו כי האדם יכול ללמוד ולהחכים אף משמיעת דברים מאנשים הנמצאים מחוץ לבית המדרש, כשם שהאדם כשמעיין בגמרא או במוסר הוא מוסיף חכמה ובינה כך יכול האדם להחכים ולהוסיף בינה בשיחתו עם בני אדם פשוטים,

הוסיף רבי ירוחם ואמר, אף שבדרך כלל שמיעת דברים של אנשים הרחוקים מתורה יכולים להזיק לאדם, אם האדם ניגש לשמיעת הדברים לבחון מהיכן שורש הטעות של דבריהם, מכח מה נובעים דבריו, האדם בגישה זו לא רק שלא יזוק אלא ... "ילך וישכיל משעה לשעה"...

אמונה ותורה בשיתוף

אחרי הקדמה זו אמר רבי ירוחם נוכל לגשת לנתח את הדברים שנאמרו באותו הטקס, אנשים שכינו את המקום "מקום תורה" או "מקדש שלישי" ושבפתיחתו זה "חזון הנביאים ואחרית הימים", היה ניתן להתייחס לדברים שנאמרו, כי האומרים אותם אינם מאמינים באשר אמרו, כל שאמרו אינם אלא מן השפה ולחוץ, האומרים אותם יודעים שדבריהם הם שקר ומרמה...

המשיך רבי ירוחם ואמר: ראיית הדברים בצורה זו היא מעוותת ומוטעית, הם אכן מאמינים לדברים שהם אמרו...

להביא עדותו של ר"א לופיאן ששמע מהרב שקולמן בן העיירה ראדין שנכנסו לח"ח והקריאו בפניו מאמר של "חווה" התנועה בו רימז על "משיחיותו" ור"ח"ל מדמה עצמו למרע"ה עפ"ל, הח"ח קם מכסאו בכעס ואמר: "לו היה סכין בידי הייתי דוקר בליבו". באותו הזמן לקה אותו הוזה בליבו ומת... [משיחי השקר ומתנגדיהם עמ' 622 הע' 144].

468 היו מקרים נוספים בהם רבי ירוחם והח"ח לחמו ומחו כנגד דברים שראו שהינם נגד התורה והמסורה, מעשה היה בעיר רוז'ינוי שעמדו למנות שם רב שהגיע מגליציה והיה בעל דעות כוזבות, לחוגים הרחוקים מתורה לא היה התנגדות למינוי, כשנודע הדבר לרבי ירוחם נלחם בתוקף כנגד המינוי והח"ח הצטרף למאבקו עד שהצליחו למנוע את מינוי אותו אדם לרב. [כאייל תערוג עמ' רעז].

כשם שבתורה רואים שאף אחרי מצב של ראיית ה' במתן תורה יתכן שיעבדו את ה' בשיתוף עם עבודה זרה... ישנו כח בנפש האדם שאף שיודע וראה את האמת עובד את ה' בשיתוף...

הוסיף רבי ירוחם ואמר, כשם שביחס לאמונה בהקב"ה יכול להיות דבר של אמונה בשיתוף ע"ז, כן ביחס לתורתנו הק', יתכן שהאדם מאמין בקדושתה אך סבור שאין די בתורה עצמה... היא זקוקה לעזר וסיוע מחכמות הגויים רח"ל⁴⁶⁹...

זעק רבי ירוחם מנהמת לבו:

”כשם שהבורא איננו זקוק לשום עזר וסיוע... כך שלמות האדם ושלמות התורה איננה זקוקה לכל ”עזר וסיוע“... החיפוש אחר ”עזר“ לתורה גורר אחריו ירידת קרן התורה ועליית קרנם של דברים אחרים... אנו צריכים ללמוד חכמה ובינה לבל נטעה גם אנו בטעות זו או הדומה לה”⁴⁷⁰...

469 דבריו של רבי ירוחם מכוונים לדבריו של הרב קוק בטקס בו אמר: ”שני מהלכים ישנם לרוח ישראל מהלך פנימי כולו קודש ... הישיבות שהיו והנן , המהלך השני של הרוח להוציא מושגים וערכים של היהדות אל רה"ר של העולם הכללי ולהכניס גם מדעים כלליים מתוך האנושיות הרחבה להתאים את הטוב והמעולה שלהם לאוצר חיינו בטהרה”...

470 להלן ציטוט נרחב יותר משיחתו של רבי ירוחם בישיבה: ליל ש"ק פר' צו חורף תרפ"ה עיתים קורה ובמחננינו נשמעים קולות ודעות אנשי השוק על דא ועל הא, ורגילין אנו לבטלם ולראותם דברים בטלים ומבוטלים מעיקרא ללא שימת לב עליהן במאומה והנה אף שאכן כן הם פני הדברים אמנם רבותינו חז"ל הראו לנו פנים אחרות והוא מה שאמרו במדרשם [ב"ר תולדות פר' מה' ב'] ”דרכו של אדם להיות יוצא לדרך ולומד בינה מבני אדם“ וכוונתם בזה לומר כי האדם אף בעת הימצאו בשוק בעת ששיח לו עם אנשי השוק בכוחו וביכולתו ללמוד ולהוסיף חכמה ובינה וכשם שבעת עיונו בגמ' ובמוסר הרי חכמה הוא לומד כן אף בעת שיחתו עם בנ"א יש ביכולתו לקחת דברים ולנצלם להוסיף חכמה ובינה אף שטבעם ודרכם של דברים לתת אותותיהם וכשרעים הם דרכם להזיק אמנם ראייתם באור נבון ומתוך מבט ראוי וזאת ע"י שירד ויתבונן בכוונת איש שיחו מכח מה דבריו אמורים והיכן טמון שורש המניב דעה מוטעית זו הרי לא זו בלבד שלא יוזק עי"ז גם ילמד בינה דבר מתוך דבר לבל יטעה אף הוא בטעות זו או הדומה לה ועי"ז ובאופן זה ילך וישכיל משעה לשעה

והדברים מחייבים אותנו בשעה זו להתבונן מתוך מבט זה על תופעה תמוהה אשר עדים לה אנו בתקופתינו וזה עתה בפתיחת ה"אוניברסיטא" אשר נשמע קול אנשים אשר יראו בזה המוסד "מקום תורה" "מקדש שלישי" ו"חזון הנביאים ואחרית הימים" והנה ניתן ואפשר לראות הדברים ולקבלם בהבנה [מסויגת] כי אף המה המדברים ידוע יודעים בסתר ליבם כי אך שקר ומירמה בפיהם, ובכדי לרמות את הבריות אומרים הם אך מהשפה ולחוץ את אשר אמרו.

אמנם האמת היא לדברינו כי ראיית הדברים באופן זה היא מעוותת ואינה נכונה, וכשנרד ונתבונן נראה ונוכל להבין כי אין בכוונתם כל כוונת רמיה כלל, טוב ליבם דימו כי דבריהם דבר אמת הוא בתכלית בפה ולב שוין וגם אין בדברים הוכחה וראיה לאי ידיעה והבנה בקדושת התורה כי יכולין הדברין להאמר אף אחר ידיעה והבנה [קרובה לאמת] בקדושת התורה וכמו שכתב הרמב"ן על הפסוק ”אתם ראייתם כי מן השמים דברתי עמכם“ [שמות כ' יט'] וז"ל צוה שיאמר להם אחר שראיתם בעיניכם כי מן השמים דברתי עמכם ואני הוא האדון בשמים ובארץ אל תשתפו עמי אלוהי כסף ואלוהי זהב כי אין לכם צורך איתי אל עזר אחר עכ"ל

הרוגוטשובער:
"הוא כופר בהשגחה העליונה"

לא עבר זמן ארוך והתברר לעין כל כי כפי שניתח רבי ירוחם, לא היתה זו מעידה חד פעמית, שורשה היה מ"שיתוף" של חכמות הגויים עם חכמות התורה, ומשורש קלוקל זה של נתינת מקום לחכמת הגויים הגיעו התבטאויות נוספות של הרב קוק אשר הוכיחו את דבריו ואת דברי הח"ח כי: "המסכימים לזה הם רוצים לעקור את כל התורה ואת כל מצוותיה"⁴⁷¹...

הדברים שבעת פרסומם נראו לכאלו הרחוקים מהבנת דעת תורה וחכמיה "מוגזמים" והיו שתמהו "היתכן לומר כך על רב בישראל"... אך כעבור זמן לא ארוך יצאו לעין כל דברים חמורים הרבה יותר המקעקעים את כל המסורת המקובלת מדור דור⁴⁷², דברים שבעקבותיהם נאמרו ע"י גדולי ישראל דברים חמורים וחריפים שכמדומה וכמעט ולא נאמרו על רב בישראל כמעט מעולם.

והדברים מתמיהים דהא אחר שראו בבירור כי מן השמים וכו' הרי אין מקום לשיתוף ומה ראה הבורא לציווי זה?

אלא שבדברי הרמב"ן למדנו פרק בתורת תכונות ונפש האדם והוא דאף אחר ידיעה ברורה והבנה חדורה באמונת יחוד הבורא שייך ונמצא מקום להבנה הפוגעת ביחודו ית'.... והנה תכונה זו שבאדם היא באמונת יחוד הבורא וכך נמי הוא בדומה לזה ביחוד תורתנו הקדושה הדמיון של "עזר וסיוע" קיים ובא גם אחר ידיעה ברורה והבנה בקדושת יחוד התורה קיים מהלך דומה ומטעה כי לא די בתורה עצמה אלא זקוקים לעזר לתורה, וכעובדא דחכמי פרובינציא שאמרו שהחכמה והפילוסופיה נזקקים לאדם כעזר וסיוע לתורה, וזעקו ע"ז הגאונים כי תורתנו הק' אינה זקוקה לשום עזר, כשם שהבורא אינו זקוק לשום עזר וסיוע כך שלמות האדם ועומדת ע"י התורה הק' בלבד והדמיון והחיפוש אחר "עזר" זולת התורה גורר אחרי ירידת קרן התורה ועליית קרן דברים אחרים אשר הועמדו ע"י האדם כ"עזר" בלבד לתורה, ובטעות זו בדמיון זה טמון השורש לדעה המוטעת המביאה עדי מה שאומרים ורואים ב"אוניברסיטט" מקום תורה ו"מקדש שלישי" רח"ל ובהיותנו עדים לדברים אלו מוטל עלינו ללמוד בינה לבל נטעה אף אנו בטעות זו או הדומה לה.

471 בספר "בנין אפרים" כתבי רבי אפרים ברודיאנסקי [עמ' רצט'] מובא על פגישה שהיתה לרבי אפרים בחתונה על אחד מראשי השלטון, באותה הפגישה אמר לרבי אפרים כי הוא יודע בוודאות כי הרב קוק התיר לבן של אחד מראשי הישוב שהיה כהן אישור לשאת גרושה, רבי אפרים אמר לו שהדבר לא יתכן... במכתב ששלח לרבי אפרים הוא צירף את אישור הנישואין לאותו כהן עם גרושה עליו מתנוססת חתימתו של הרב קוק... שמענו כי היו גדולי מוסר אשר התבטאו כי שורש הנהגותיו היו מחמת "נגיעת הכבוד" ואף רבי ירוחם היה מודע לדברים אכן למרות זאת טהרת נפשו והנהגתו לא הסכים לכתוב אליו מכתבים עם תארים אלו בעצמו, הדברים מתאימים עם דברים ששמענו מבן משפחתו של החזו"א שהסביר מדוע במכתביו לרב קוק כתב לו את התואר "מרן שליט"א" תואר שהחזו"א השתמש בו ליחידים ממש, וכפי מה ששמענו החזו"א במכתביו הוצרך לברר מס' הלכות וסבר כי אם לא יחלוק לו את הכבוד הראוי לא יתייחס ויענה למכתביו...

472 נביא רק דוגמאות אחדות, בספרו כותב הרב קוק "...ההתעמלות שצעירי ישראל עוסקים בה בארץ ישראל לחזק את גופם בשביל המגמה להיות בנים אמיצי כח לאומה שהיא משכללת

רבי מרדכי פגרמנסקי

”לא יהיה לה קיום”...

רבי ירוחם כחכם עדיף מנביא צפה למרחוק, ובכל תהליך שהחל ראה את אחריתו, ולכן לעיתים אלו שלא ניחנו בעיני התורה והגדלות שלו לא השכילו לעמוד על סוד ועומק דבריו, לעיתים נדרשו שנים ארוכות על מנת לראות כי רבי ירוחם חזה את העתיד, ראה את הנולד, וכצופה לבית ישראל הזהיר והעמיד בקרן אורה את תלמידיו ואת כל כלל ישראל.

רבי שלמה וולבה סיפר כי רבי ירוחם אמר:

”הציונים לא יצליחו לבנות את ארץ ישראל”⁴⁷³...

את הכח הרוחני של הצדיקים העליונים העוסקים ביחודים של שמות הקדושים להרבות האור האלוקי בעולם ואין גילוי אור אחד עומד בלא חבירו כלל, עבודת הקודש הזאת מעלה את השכינה מעלה מעלה כעלייתה ע”י שירות ותשבחות שאמר דוד מלך ישראל בתהילים” [אורות מאופל סי’ לד’] היינו המתעסקים בספורט הרי הם מעלים את השכינה כשירי דוד המלך רח”ל... עוד כתב במק”א לשבח את הרחוקים מתורה שהם בדרגה נעלית יותר משומרי התורה: ...”הנפש של פושעי ישראל שבעקבתא דמשיחא אותם שהם מתחברים באהבה אל עניני כלל ישראל ולתחיית האומה היא יותר מתוקנת מהנפש של שלומי ישראל שאין להם זה היתרון של ההרגשה העצמית לטובת הכלל ובנין האומה והארץ”... והגדיל לכתוב בדבריו בשבח הנצרות רח”ל שכתב: ...”הנצרות חפצה באמת למחוק את מדת השנאה הממוסכת בתוך האריג של האור האלוקי אשר לישראל” [אגרות רא”ה עמ’ 64] בעקבות הדברים יצאו מכתבים של גדולי הונגריה בהם כתבו כי דבריו דברי מינות ואפיקורסות וראויים ספריו להשרף, למכתבם הצטרף ה”רוגוטשובער” שכתב דברים חריפים ביותר בהם כתב כי ”הוא כופר בהשגחה העליונה”... כעבור זמן כאשר כתב הרב קוק מכתב תמיכה לתרומות עבור ”קרן היסוד” שייעודם היה להקמת בתי ספר המחנכים לעקירת התורה פרסם רבי אלחנן ווסרמן מכתב בו כתב: ...”והנה ידוע כי העומד בראש הנ”ל [הרבנות הראשית] כותב קו”ק לעורר יהודים לתת כסף לקרן היסוד וידוע ג”כ כי כספי קרן היסוד הולכים לגדל כופרים להכעיס וא”כ המעורר לתמוך בקרן זה הוא מחטיא את הרבים במדרגה היותר נוראה... ואם רואים שהוא מהלל רשעים יודעים אנו שזהו רשע גמור באופן שהדבר ברור שאסור להתחבר לאיש הזה... והנה מלבד האיסור להתחבר לרשע עוד יהא בזה חילול השם בכל פעולה באופן מבהיל ח”ו”... בענין זה ראוי להביא את מכתבו של רבי אלחנן בו הביא את דברי רבו הח”ח כשעמדה על הפרק שאלה להצטרף לסוכנות היהודית והג’וינט שתמך בחלק גדול מהשיבות הצטרף אליהם והם לחצו שאגו”י תצטרף וחששו לענות לבקשתם בסרוב מאחר וזה יכל להזיק לתמיכתם בישיבות, ענה על כך הח”ח ...”צריך שיצדק בעינינו אפילו אם על ידי זה יוותר רק שליש מעולם התורה ובלבד שלא להתחבר עמהם”... [מכתבו ב”אור אלחנן ח”ב עמ’ ק’]. ”בפני החזו”א הובאה שאלה על התארגנות רשימה למען חיזוק הדת בת”א שתקרא ”הסתדרות החרדים” השואלים חששו כי מכיוון שהשם הוא ”חרדים” עלולים רבים מהבע”ב והשקפה ציונית לא להצביע שתחשב רשימה קיצונית השיב החזו”א: ”עדיף מאות איש בעלי השקפה ברורה מאשר אלפים ברשימה אחרת הכמות המועטת של החרדים לדבר ה’ בעלי השקפה ברורה זה חיזוק הדת הגדול ביותר”... [מעשה איש ח”א עמ’ רלט’].

473 הדברים הובאו על ידי רבי שלמה וולבה, ובספר דחו”מ [ח”ב עמ’ נה’]... ”הארץ מצד רוחניותה וקדושתה אינה סובלת בשום אופן פגם ותיעוב... צריכים לידע כי ארץ ישראל לא תוכל להבנות בשום אופן מעוברי עבירה, א”י אי אפשר לה להבנות אלא דוקא ודוקא בכל הקדושה בשלימותה ודקדוקה”...